

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. II. Propositio, & quæ eam concernunt, explicantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

facierem orationem, quia non congruit ego cum occiderunt.

8 Hæc Oratio alia est imperfecta, constans Verbo imperfectè significante, vt, *si ego venirem*: alia est perfecta, vt, *fac hoc, ego veni*, &c. Oratio perfecta alia est enuntiativa, id est affirmans vel negans aliquid, vt, *Petrus legit, Ioannes non est iustus*: & hæc alio nomine dicitur *iudicium* siue *propositio*. Alia est non-enuntiativa, id est, nihil affirmans vel negans, vt, *fac hoc, ne facias illud*. De hac, quia non pertinet ad Logicam, nihil amplius occurrit dicendum; ad Propositionem veniamus.

SECTIO II.

Propositio, & quæ eam concernunt, explicantur.

PROPOSITIO ab Aristotele definitur in ordine ad veritatem & falsitatem, hoc modo: *Est oratio verum vel falsum significans*. Sed hæc sunt proprietates illius, idè non est definitio essentialis. Melius ergo cum Conimbricensis & aliis definitur: *Est oratio aliquid affirmans vel negans*. Adhuc tamen non videtur omnino exacta, quia traditur per disunctionem, scilicet *affirmans vel negans*, quod est vitium definitionis, etiam si aliquando propter materiæ difficultatem toleranda: in præsentem autem potest faciliè vitari, si dicamus, *propositio est actus intellectus indicatiuus*. Video, si rogetur quid sit *iudicare*, tunc debere tradi definitionem cum disunctione, id est, *oratio affirmans vel negans*: vnde non iudicarem inconueniens, eam disunctionem in definitione propositionis admittere, quam tandem in vltiori explicatione eiusdem, & illius particulae *actus indicatiuus* tradere debemus.

In hac propositione quatuor possunt reperiri, *materia, forma, quantitas, & qualitas*. Materia propositionis est *connexio quam habet prædicatum cum subiecto*: quæ cum triplex sit, triplicem habet propositio materiam. Alia est *naturalis*, cum prædicatum necessariò conuenit subiecto, vt, *homo est animal*: alia *impossibilis*, quando prædicatum repugnat subiecto, vt, *homo est irrationalis*: alia *contingens*, cum prædicatum contingenter conuenit subiecto, vt, *Petrus legit*. Hæc materiæ possunt vltèriùs subdividi, quia *naturalis* alia est *essentialis*, vt, *homo est rationalis*: alia est *merè naturalis*, vt, *homo est habens intellectum*. (pono nunc, illum distinguere) *ignis est calidus*. Item alia est *contingens naturaliter*, vt, *homo currit*: alia est *contingens supernaturaliter*, vt, *homo saluabitur*.

Forma propositionis est Verbum, seu copula prædicati cum subiecto: quia cum propositio sit quoddam ens compositum, cuius forma est vnio, idè Verbum, quod vnit prædicatum cum subiecto, dicitur forma illius.

10 Quantitas propositionis est coarctatio vel extensio principalis subiecti; est quæ quadruplex: vel *vniversalis*, quando subiectum vniuersale afficitur signo vniuersali, vt, *omnis homo currit*: vel *particularis*, quando subiectum vniuersale afficitur signo particulari, vt, *aliquis homo currit*: vel est *indeterminata*, quando subiectum vniuersale nullo afficitur signo, vt, *homo est animal*: vel *singularis*, quando subiectum est terminus singularis, vt, *Deus est bonus, Petrus saluabitur*. Obserua Pri-

mò, ad quantitatem propositionis non attendi quantitatem prædicati, sed subiecti. Vnde hæc est vniuersalis, *omnes tres persone diuine sunt Deus*, etiam si terminus *Deus*, qui est prædicatum, sit singularis. Item, non attendi quantitatem rei significatæ in obliquo ex parte subiecti, & minùs principaliter, vt, *omnes subditi Regis sunt Catholici*; *Regis* intrat in obliquo ex parte subiecti, ac proinde etiam si sit singularis, propositio tamen non est particularis, sed vniuersalis à significato in recto *omnes*. Obserua Secundò, propositionem indefinitam in materiâ contingenti æquiuale re particulari, vt, *homo currit*, id est, *aliquis homo currit*: in necessariâ verò æquiuale re vniuersali, vt, *homo est animal*, id est, *omnis homo est animal*.

Qualitas propositionis dicitur eius affirmatio & negatio: in quo est abusus vocis; nam *qualitas* significat accidens subiecti, vt in prædicamento de Qualitate dicemus; at negatio & affirmatio est ipsa essentia propositionis; ergo improprie dicitur *qualitas propositionis*. Melius dicitur eius *qualitas veritas & falsitas*; quia hæc non est essentialis propositioni, vt infra ostendam *Disputat. XIV. Logicæ*, à num. 10. In quo hic nonnulli recentiores, non attendentes quid postea dicturi essent, probant & approbant, veritatem & falsitatem esse qualitatem veram propositionis; idque negant de affirmatione & negatione, quia hi secundi conceptus identificantur cum propositione: postea verò in libris de Animâ docent, tam esse essentialem propositioni veritatem, quam affirmationem.

Propositio *affirmatiua* illa est, cuius principalis copula est affirmatiua, siue habeat aliam copulam minùs principalem negatiuam, siue non, vt in hac propositione, *qui non peccant, saluabuntur*, quæ est affirmatiua, etiam si habeat copulam negatiuam, verbi gratiâ, *qui non peccant*: è contrario verò propositio *negatiua* ea est, cuius copula principalis est negatiua; etiam si habeat aliquam affirmatiuam, vt in hac, *qui in peccato decedunt, Deum non videbunt*, quæ est negatiua, etiam si habeat affirmationem illam, *qui in peccato decedunt*.

In materiâ naturali omnis propositio affirmatiua est vera, vt, *homo est animal, leo est rugibilis*; negatiua verò falsa, vt, *homo non est animal*: in materiâ impossibili omnis negatiua est vera, vt, *homo non est lapis, leo non est equus*; omnis verò affirmatiua falsa, *leo est equus, homo est lapis*: in materiâ contingenti tam affirmatiua quam negatiua iam est vera, iam falsa, verbi gratiâ, modo est verum dicere me federe, paulò post erit falsum.

SECTIO III.

Propositio diuiditur.

ALIA est propositio *simplex*, quæ semper est categorica & absoluta, in qua vnicum Verbum connectit prædicatum cum subiecto, vt, *Petrus est doctus, Paulus sedet*, &c. alia est *composita*, quæ duobus Verbis constat, vt, *si Petrus uenerit, ego enim adibo; Petrus & Paulus currunt*. De simplici nihil amplius occurrit dicendum. Composita verò seu hypothetica quadruplex est: alia, quæ constat ex duabus categoricis vnitis Coniun-

ctione